6806 II

06

Opr. 1932

N. Inw. 6806

VI

N 1°

1

30

Zbjór wjadomości
do
Opisu Sali Jagiellońskiej
potrzebnych.

napisał
Ferdynand Krojesiewicz.
1860 r.

46

Zdarzenja ważniejsze ~~xxxxxxxxxx~~ umieszczone w Sali Jagiellon.

I.

Akademii Krakowskiej, założonej w roku 1347 przez Kazimierza W. na przedmieściu miasta zwanem Bawół w budowlach nader obszernych i okazałe wystawionych; uroczyste tamże instalowanie przez Jarosława Bogoryę Skotnickiego Arcybiskupa Gnieźnieńskiego (r. 1364) po otrzymaniem od Urbana V. Papieża tejże akademij zatwierdzenia. Arcybiskup z rozkazu Króla w obecności zgromadzonych licznie wszelkiego stanu gości oddał akademii, mającej na czele Rektora przywilej dawny Królewski i Bulle trzy ojca Śgo.

Obraz

Sala w stylu gotyckim. Arcybiskup na miejscu podwyższonym siedzący i mówiący. Akademija przed nim w środku stojąca z swoim Rektorem w trzech wydziałach strojami swemi czyli togami odznaczonych, ponieważ teologicznego w ów czas jeszcze nie

B J C

nie było. — Przed owymi Stopniem poniżej Stolik, gdzie na osobnych wezgłowiach Przywilej Królewski, Akt submissyi Magistratu Miasta Krakowa i Bulle z pieczęciami wiszącemi umieszczone i odmalowane. —

Napis Łaciński.

Solennis installatio Academiae Cracoviensis Anno 1347 per Casimirum Magnum Regem Poloniae fundatae, in Aedibus Suburbii Cracoviensis (Bawół) dicti ample ac magnifice extructio, nomine Serenissimi Fundatoris per Jaroslaum de Bogoria Skotnicki Archi-Episcopum Gnesnensem, anno 1364, post obtentam Urbani Papae ~~Privilegii [illegible]~~ Privilegiorum Erectionis confirmationem, in effectum deducta.

II

Król Władysław Jagiełło przeprowadza Akademią Krakowską z Bawołu do tego Kollegium przez niego nabytego i przygotowanego r. 1400 otoczony Senatem, urzędnikami wielkiemi i całym dworem swoim, a pośród niezliczonego

Zgromadzenia

zgromadzenia ciekawego ludu.

Obraz

części rynku prowadzącą w ulicę S. Anny i z tąż ulicą. Akademja mająca przed sobą Bedellów z danemi od Królów bertami, w ubiorach wszystkim którem wydziałom właściwych, postępująca. Okna domów, dachy i mury ulicę zamykające, napełnione widzami ciekawemi, stosownie do historyi odmalowane.

Porządek wprowadzenia był takowy 1ᵒ Jazda na koniach zbrojnych, świetnemi pancerzami i szyszakami ozdobiona. Z nią młodzież szlachetna dworska, wspaniale strojno konno postępująca. 2ᵒ Akademja mająca na czele Rektora, strażą pieszą królewską po obudwóch stronach osłoniona. 3. Marszałek W. z podniesioną laską przed Królem, a za nim senat duchowny i świecki, Młodzież Rycerska, urzędnicy Wielcy, Dwór Królewski. 4ᵒ Senat Miasta Krakowa, i Magistrat Kazimierski w postaci smutnej idący, zamykając ten wspaniały pochód.

Napis Łaciński.

Rex Vladislaus Jagiello, Academiam Cracoviensem

Cracoviensem, de suburbio Garbary ad Aedes istas de proprio acquisitas, finique suo omni meliori modo accommodatas acceptatas, Senatu et Proceribus Regnorum amplissima Curia sua stipatus, inter innumerabile spectantis populi turbarum anno 1400 ultimis Julii ritu solenni transfert.

III

Król Władysław Jagiełło przez Kanclerza Państwa Mikołaja z Kurowa, Rektorowi ówczesnemu akademii Stanisławowi z Skarbimierza i Professorom Przywilej nowej erekcyi nadaje i uroczyste czyni zaręczenie za siebie i swoich następców zachowywania praw akademii danym Przywilejem wyszczególnionych.

Obraz

1. Sala Jagiellońska. 2. Król powstający na tronie i rękę do góry jakby do przysięgi wznoszący, otoczony Księżętami i Ministrami. 3. Kanclerz z podnóżka tronu oddający przywilej na względzie Rektorowi i Professorom, zbliżonym do tronu. 4. Sławy otaczające do około sali

zajęte

zajęte tylko przez samych Senatorów.
Reszta Urzędników i Dworu Królew-
skiego tam na podłodze stojąc otaczała.

Napis Stawiński

Eodem die et Anno solennis Frans-
lationis et in hisce Aedibus
Vladislaus Rex de Solo suo
Regali per manus Cancellarii
Regni Nicolai de Chrzów, Rectori
Academiae Stanislao de Scarbimina
nec non Professoribus illius, novum
erectionis Privilegium tradit,
seque et successores suos Reges
Poloniae, ad omnia iura et privilegia
suae huic Universitati Studiorum
impetita pie servanda, iure
iurando obstringit.

IV

Piotr Wysz z Radolina Biskup Krakowski.
Doktor Praw, Katedrę Prawa Kanonicznego
pierwszą służącą w obecności Króla po
ukończonym obrzędzie enstallacyi w tejże
samej Sali otwiera. Po czem Król, Herb
dla Rektora dwa berła na krzyż
złożone z koroną w środku; a dla
Akademii Orła Polskiego na tarczy,
przez osobę w ubiorze biskupim

admissionej

wzniesionej w górę i naypierwszy z Królów w Album Akademii wraz z obecnemi Senatorami i Panami się zapisuje.

Obraz

1. Taż sama sala. 2. Katedra professorska po lewej stronie tronu cokolwiek ku srzod kowi od niego oddalona, w której biskup Krakowski wystawiony w postaci rozprawiającego, mającego przed sobą księgę otwartą. 3. Akademia otacza katedrę. 4. Reszta ~~...~~ porządku co do osób zostaje, jak wyżej. 5. Do końca ostatniego podnóżka tronu na podłodze dwa starożytne stoliki z wezgłowiami i jednego z nich herby rozwinione akademii nadane i jakoby wiszące, na drugim księga w oprawie purpurowej, na której oprawie napis złotemi literami = Album Universitatis Cracoviensis.

Napis Facienki.

Petrus Wysz de Radolina Episcopus Cracoviensis Decretorum Doctor Studia Academica, prima juris canonici praelectione in conspectu Regis comunemque hospitum, eo istomet loco Academias inaugurat. Sicque impleta

impleta praecipua status pacta Ser. Rex Vladislaus, Sceptra duo cum Corona Regia, pro Sigillo Rectori Universitatis, ipsi vero Universitati Aquilam Regni in Clypeo, quem thioratus Praesul teneret benigne contulit. Exemplum Regis adstans Senatus, Proceres et Optimates quotquot ad sunt secuti sunt.

V

Stan Rycerski z Seymu elekcyjnego r 1575 d. 6 Lutego, wysyła czterech Professorów do Akademii z zapytaniem do którego z Kandydatów do tronu Polskiego przychylają się, czyli do Cesarza Niemieckiego obranego przez Senat, czyli do Stefana Batorego obranego przez Stan rycerski?

obraz

1. Sala posiedzeń. 2. Rektor w purpurze wystepujący z swego miejsca jakby na powitanie - Akademia w swoich ubiorach na swoich miejscach, wszyscy stojący. 3cie Czterech akademików w togach i mucetach podług wyższych z Bedellami dwoma berła niosącemi wprowadzają czterech delegatów Stanu Rycerskiego do Sali.

Napis

Napis Łaciński

Status Equestris, Anno 1575 die 6. Febr. Quatuor legatos à Comitiis Generalibus Electionis Regis ad Universitatem Cracoviensem mittit, qui declarationem illa poscerent, cuinam electioni subscribere mallet, Caesarisne quem Senatus, an vero Stephani quem ipse Status Equestris elegerat?—

VI

Roku 1584 w dzień S. Jerzego a zarazem w dzień okresowy obioru Rektora na letnie półrocze. Królowa Anna Jagiellonka, Stefana Batorego żona, oprocz innych łask akademii świadczonych, raczyła przyjąć objad zwyczajny od Professorów akademii w tem Kollegium mieszkających i stół wspólny mających, gdy po odprawionym ex voto, religijnym obrzędku w Kościele S. Anny powracając, przez Rektora Marcina z Pilzna, Kollegio została zaproszona. Na znak swojego z tąd ukontentowania, łańcuch złoty ze szyi zdięty i wizerunek swego oblicza akademii ofiarowała.

Obraz

Od prawej ściany sali, stół z trzema nadrzejami

nakryciami pod Baldachinem na jednosto
powem podwyższeniu 2º do małym od
niego przedziale, stół drugi, przez
długość sali wystawiający piękne
nakrycia i obiad schnięczony. 3. Królowa
(od stołu wstająca pod swoim Baldachimem,
prawą ręką podaje z uprzejmością złoty
łańcuch Rektorowi (dziękującemu za
zaszczyt Akademii uczyniony), drugą wska
zuje na portret swój przez jednego z Dwo
rzan trzymany). 4. Po prawej stronie Królo
wej, trochę w tył dwie damy Dworskie
jedna w postaci poważnej wiekiem
matrony), druga w kwiecie wieku, obie
dwie z obroconą uwagą na czyn Królowej.
5. Za Królową i po lewej stronie kilku
urzędników Dworu w wieku męskim.
6. Około Rektora kilkunastu Akademi
ków w togach samych, część siedzących
część stojących.

Napis łaciński.

Anno 1584 die S. Georgio Sacra, scilicet
ipso die electionis Rectoris pro semestri
aestivo, Serenissima Anna Reginae
Poloniae, stirpis Jagellonicae Serenissimi,
Regisque Stephani Conjux, amplissimis
aliis amoris erga Universitatem Craco
viensem documentis, novum illud adjecit,
quod ad invitationem Mathiae Pilsnensis
Rectoris

Rectoris et Professorum Collegii pestius in communi viventium, dum ii officiis sacris, quibus die illo causa eas solvendi voti in Templo Sae Annae interfuerat, ad frugales et extemporaneas epulas Philosophicas descendere non fuerit dedignatae. Imo pignus oblectationis quam inde capit pendentem a collo catenae aureae, effigiemque suae verissime depositae dono Academiae suae obtulit.

VII

Akademija wezwana przez Senat, i Hetmana W. Koronnego r. 1587 aby wspólnie z wszystkiemi mieszkańcami miasta, z młodzieżą uczącą się należącą do obrony miasta Krakowa, przeciwko Stronnikom i wojskom arcy-Xiążęcia Maxymiliana dobijającego się o tron Polski czym prędzej takowemu wezwaniu. Studenci z nauczycielami swemi pod czas szturmu od strony przedmieścia Piasek przez wojsko Maxymiliana d. 24 Listopada przypuszczonego, wypadłszy wszechen furtką z miasta z ludźmi wojewodzińskiemi i Kanclerskiemi odpierają szturmujących

zwieltą

z wielką stratą a zdobywszy chorągiew
wojenną znaczną liczbę sztuk broni i
bęben z kotłami wesół wiemi z tryumfem
do miasta powracają.

Obraz

1. Przedmieście Piasek, a za nim w odda
leniu Ober czarnej wsi okazujący się
pożar. 2. Plac potyczki napełniony
pobitemi Maxymilianczykami, gdzie
niegdzie polakami, i koniami tudzież
rycer stwem konnym jakoby z pogoni
wracającym bez porządku. 3. Furtka
furtka do której ciągną studenci
przy licznych wachlach, niosąc chorągiew,
wóz z bronią i bęben zdobyty. 4 Gromady
ludu tu i owdzie wznoszące ręce i
cisnące się do miasta za
tryumfującemi 5. obraz reprezentuje
much dobry.

Napis łacinski

Per Senatus et Exercitum Regni Ducum
Anno 1587 Academia invita, et onere
caeterorum incolarum cum sua scholas
stica juventute, ad defensionem Urbis
Cracoviae contra irruentes Maximiliani
Archi-Ducis Austriae thronum Poloniae
ambientis vique petentis copias, pro
viribus conferat, obligationi quantumvis
difficili, utili tamen Patriae ultro sue
submisit

submisit. ~~ad defendendam urbem~~
Studiosa igitur juventus academica
ad defendendam urbem una cum caeteris
Incolarum anni 1587 invitata, cum urbs
ex parte suburbii Piasek dicti die
24. Novemb. anni 1587 ab exercitu
Maximiliani subito assultu oppu
gnaretur, per portam proscriptorum
alias Szewska furtka dictam, cum
militibus Palatini atque Cancellarii
Regni erumpens in exercitus ini
micis maximam stragem edidit
et longissime illos a moenibus
urbis profligavit: soloque signo
majori Maximiliani erepto, nec non
armorum quantitate haud spernenda
cum tympano stemate Caesareo
insignito aere suo quaesitis
triumphans et ovans in urbem
rediit.

VIII

Akademija ogołocona z ostatnych praw
swoich nie mogąc wytargać opieki
Króla Zygmunta III przeciwnikom iey
przychylnego, na wyjednaney u niego
publiczney audiencyi, stawia się z
Rektorem swoim Jakobem Naymanowiczem
Ołdrem gdzie pożegnawszy w ważnie
jszych, i nader czułych wyrazach.

Monarchę

Monarchji Naród któremu tak długie
służyć się starała Szkoła Krakowska
Tronu przywileje swoje od NN. Poprze-
dników Jego otrzymane i berła złote powszech-
nie na Akademią za wzruszaną odnajmuje.
(Król Zygmunt wzruszony tym niespodzie-
wanym widokiem w zakład swej
nadal przychylności Rektorowi 3cie
berło do dwóch dawnych przydaje.

Obraz.

1. Sala audiencyonalna. 2. Król na tronie
otoczony radnemi i senatorami. 3. Rektor
Akademii w purpurze na podnóżku tronu
przyklękający i nachylony, a na stopniu
wyższym wszystkowie z przywilejami i berła
akademickie. 4° Król z uprzejmością Rektorowi
niby mówiący i berło swoje
podający. 5° Na twarzach osób
otaczających Króla pomieszanie
żalu wraz z podziwieniem, dokładnie
wystawione.

IX

Akademja zawsze wierna prawym Królom swoim, ani do podpisania warunków poddania Miasta wojskom Karola Gustawa, na wezwanie Stefana Czarneckiego Komendanta Krakowa (1.655.) należie, ani w roku następującym, nieczuła na pogróżki i wszelkie przymuszające środki gubernatora Szwedzkiego Pawła Würtza, przysięgi od niej wymaganej, w żadnej formie Królowi Gustawowi wykonać ani podpisać nie chciała, obierając raczej wygnanie; które w rzeczy samej który poczym magistratowi Krakowskiemu klucze od domów i murów swoich, statecznym umysłem podjęła.

Obraz

1. Pokój audiencyonalny Gubernatora w którym stół kobiercem nakryty, papiery i kałamarz. 2. Gubernator Szwedzki w ubiorze wojskowym wskazujący na zapisany na stole leżący papier, w postaci stem wej rozkazującej. 3. Rektor na czele trzech innych delegowanych od Akademii, skromnie odmawiający dopełnienia woli Gubernatora. 4. Reszta sali napełniona osobami dworskiemi, wojskowemi

waj skrzynemi i świeckiemi, tak jednak że liczba ich gdzie dwudziestu nie przenosi.
5. Przy samym stole Sekretarz pióra mu do podpisania Rektorowi podający.

Napis Vaenoński

Academia Cracoviensis intemeratae fide erga legitimos Principes suos semper conspicua, neque Articuli dediciones Urbis Carolo Gustavo Sueciae Regi anno 1655 a Stephano Czarniecio Obsessas Militias Praefecto cum hoste conventis subscribere, neque anno sequenti, neque anno sequenti, comminationibus variisque coactionis modis a Gubernatore Urbis Scandinavo Paulo Wertk ad obtinendam jure jurando vel quacunque sponsionis forma fidem Regi suo, compelli se sivit, maluit exilii subire passata. Quod quidem continuo ferme urbe interdicta, depositis prius in manibus Senatus Cracoviensis aedium musaeorum suorum clavibus, macte animo suscepit.

X

Bibliotheka Akademicka z ważnych rękopisów i wielu innych Dzieł zrabował Księże Gubernatora Szwedzkiego Pawła

Lawta Wörtka w czasie wygnania Akademików r. 1850 ztępiona.

Obraz.

1. Sala Biblioteki Krakowskiej z Kat. szafkiem sali zastawiony, porządnie. Ściane globami, sferami i innemi przy rządami naukowemi. 3. Miejscami pulpity z książkami otwartemi 4. Ściane żołnierzy odbierających i pakujących wielkie księgi w przygotowane paki, podawane im przez dwóch szwedów z których jeden po swojskowemu a drugi po cywilnemu ubrany.

XI

Napis Taczinski.

Vitelloni Polono, et urbis hujus Incolae circa medium XIII Saeculi primo Scientiarum opticus in Europa Revelatori, ac celeberrimo eorundem per observationes in proximis tata vio Cracoviasque locis Sedulo insistentas Promatori: qui fortasse apud suos sub Twardowsci, apud Exteros sub Vitellonis nomine claruit, exiguus hic locus sacer est. —

Obraz

wyobrażenie Krzemionek z Kopcem Krakusa
i miejscem nazwanym Szkołą Twar
dowskiego, która wyobraża miejsce
obszerne, ścianami skalistemi
obłożone, mnijsce z pomiędzy wzgórków
mające. W tej Szkole pod Kopcem
Krakusa, osoba główna w stroju
nym polskim ubiorze to jest w kontuszu
lub karazyi przestronnej, na opasany
żupan włożonej, i czapce na kształt
kołpaka czubatego z opuchą futrzaną
trzymająca w ręku zwierciadło parabo
liczne to jest wklęsłe, a w niejakiej
odległości zapalający się przez słońce
kosach na plecach kobiety w długiej
takowy mającej. 3. czterech lub
pięciu młodych uczniów częścią
stojących częścią siedzących w
żupanach przepasanych pasem
z głowami nie nakrytemi i ogolonemi
na wzór tych, jakie widziemy na sny
[illegible] wyobrażeniu S. Stanisława
u Panny Maryi, trzymających w ręku
zwierciadła i szkła różnego kształtu.
4. Dwóch takichże młodzieńców biegnących
do poratowania kobiety na której kosy
się zajęły 5. Astrolabium i inne
instrumenta matematyczne.—

Napisy

Napisy górą do koła Sali idące

Pamiętniki ważniejszych Czynów

I

Theologi Universitatis Cracoviensis, in SS. Ecclesiae Romanae Conciliis Generalibus Constantiae atque Basileae habitis magnam celebritatem assecuti post Theologos statim Bononienses, in Consessu Patrum locum sibi decerni meruerunt. Universitas vero ipsa literis plurimum memorandis, in argumentum peculiaris existimationis, a Concilio Basiliensi Anno 1444 ad illam missis cohonestata fuit.

II

Disputatio perecelebris cum Theologis Bohemicae Gentis doctrinam Johannis Huss profitentibus et de proposito Cracoviam missis, coram Vladislao Rege magnoque auditorum omnis Status et conditionis frequentia, per Theologos Universitatis hujus Anno 1431. suscepta, et pluribus diebus strenue continuata.

III Obdua

III

Arduas controversias Regni cum Ordine Theutonico Cruciferorum per Deputatos à Serenissimis Poloniae Regibus Universitatis Cracoviensis Professores componendorum cum illis rerum causâ, non raro sopitas.

IV

Praesumpta jura ducum Masoviae et Regi Casimiri Jagelloni ad Ducatum Plocensem et caeteros post fata Masculo Ducis Zemoviti absque prole è vivis sublati ad Comitia Regni Conventus Anno 1462 Petricoviae habitae vocatos, simel pro semper definita.

V

Universitas Cracovi: ad cujus decisionem anno 1469 fuerat res delata fuerat, Homagium, quod à Ducibus Pomeraniae Stolpensibus Marchio Brandeburgicus sibi deferri hostiliter exigebat, soli tantum Regi Poloniae Jure deberi, agnovit.

VI

Quadraginta Colonias Scientiarum atque Artium Academias, per totum Regnum Poloniae, Terrasque Prussiae deductas, ac per quatuor firme saecula, per propriis

propriis matris suae Universitatis Cracoviensis uberibus nutritas et conservatas.

VII

Academia Provinciarum Russiae a Magno Zamoscio in urbe sua sub finem XVI saeculi conductis e Universitate Cracoviensi Professoribus et Doctoribus rite erecta et fundata, longe temporis tractu domi et foris clarissima. Filia Universitatis hujus se profiteri sicque semper audire amavit.

VIII

Universitas Cracoviensis in Privilegiis Rescriptis atque Litteris Regum, aeque ac publicis totius Regni et Reipublicae Constitutionibus, nomine dulcissimo Matris, non Scientiarum solum omnium, verum Nationis ipsius Poloniae Principumque illius insigniri meruit.

Podobizny

1. Jan z Rzeszowa Joannes Haeres in Rzeszów Rector Univ. anno 1405. Suc
cessit ad fasces Joanni Szafranice. Do
navit domum Universitatis Juristarum
Professoribus anno 1403.

2. Paweł z Bnedzewski. Paulus de Bnedzewo Decret. Doct. N. Copernici in scientiis Matem. Magister. Plur. vicibusque Univ. Rector. (de cast. vide. L XII Hist. Dług.)

3. Jan Elgot Wieniawa. Joannes Elgot Wieniawa Schol. Cracov. Decret. Doctr. bis Rector Univers. Donavit Univ. Domum propriam pro Juris consultis. (De cast. vide Długosz Hi. D. lib. 1452

4. Sedziwoj Czechel Sendiovoius Czechel S. T. Dr. Anno 1454 strenuus et entrepidus Regis. Casim. Jagell. et Exercituum polonor. emendator.

5. Jan Sacranus Joannes Sacranus de Oswiecim Theol. Prof. C. C. C. plur. vicib. Univers. Rector Regis Alberti Alexandri et Sigismundi I Theo logus. Glinscii machinationem contra gentis Lithvaniae familias felici consilii memor.

6) Jan z Kęt. S. Joannes Cantius S. T. Dr.

7. Jan von Hoffen Joannes a Curiis Dantiscus, Genio poetico et legationibus clarus anno 1548.

8 Jan z Głogowa Philos. et Mathem. percelebris.

9. Adalbert Noviecamp Adalbert Noviecampianus Joh. Sigismundi Princ. Hung institutor.

Ubiory akademickie

1. Toga Rektorska z aksamitu purpurowego, długa, atłasem takimże podszyta, na wierzchu mucet takiż sam mino- okrągły, długi dobrze poza łokcie ręki, na piersiach nie zapięty, wszystko złotym na półtora cala szerokim galonem obłożone.

2. Toga Dziekana Teologii. Z aksamitu ciemno-szafirowego. Mucet z tejże materyi jakoby do koła u góry przykładany czyli zawinięty na piersiach nie otwarty i białym futrem gronostajowym bez ogonków wyłożony. Około togi i mucetu galon złoty calowy.

3. Toga Dziekana Prawnego. Jedwabna szkarłatna z materyi w morę. Mucet taki jak Rektorski, złotogłowowy, oboje atłasem takimże podszyte. Toga sama galonem złotym calowym obłożona.

4. Toga

4. Toga Dziekana Medycyny. Czarna jedwabna rosowa, atłasem karmazynowym podbita, Mucet tejże formy jak Rektorski cały Gronostajowy z ogonkami, takiż atłasem takim podbity.

5. Toga Dziekana Filozofii. Szkarłatna prusowa z materyi wełnianej lub cienkiego sukna, takimże atłasem podszyta i galonem złotym calowym otoczona. Na niej Mucet takiż sam, tą formą jak Rektorski, a na muceciu przez tego Pytagoryjska, czyli w kraw Pitagoresie, wyższym i szerszym końcem do siebie pod szyję zbliżonym w takim kształcie jak w końcu wraz z mucetem narysowałem.

Togi Profesorskie.

1. Toga Profesora Teologii. Była czarna barakanowa, kitajką karmazynową podszyta z kołnierzem wywiniętym szeroka na 4 cale. Mucet z tejże samej materyi formą zresztą podobny do togi opisana pod № 2. opisanej. — Doktorowie razem i Profesorowie Teologii ubiorem tym się tylko różnili, że mucet ma aksamitny tak i zupełnie, i jak dziekan galonkiem obszyty.

2. Toga Profesorowie i Doktorowie Prawa jest czarna barakanowa, kitajką karmazynową podbita z kołnierzem wywiniętym i takimiż czyli Mucet z materyi jedwabnej szkarłatnej galonkiem całowym obłożony.

3. Toga Profesora i Doktorowie Medycyny była czarna materyalna rżowa z kołnierzem wywiniętym, atłasem karmazynowym podszyta.

4 Toga

4. Toga Professora Filozofii Królewskiego których było czterech była także sama jak Professora i Doktora Teologii N. 1. Na niej mucet czyli płaszczyk atłasowy czarny, srebrnym galonkiem całowym obłożony, i atłasem karmazynowym podszyty.

5. Inni wszyscy Professorowie używali samych Tóg czarnych barakanowych z kołnierzem jak zwykłe wywianym na całe przynajmniej cztery, kitajką podbitych.

Uwaga

Rękawy Tóg Rektora i czterech Dziekanów Wydziałów Uniwersytetu były obszerniejsze niż te zwykłe sukni i równego kroju aż do pięści. Togi zaś Doktorów i Professorów miały rękawy mocno sfałdowane u ramienia, a otwartości mające wierzchu aż do kolan, i całe także jako i kołnierze kitajką, a przynajmniej szeroko bardzo od kraju były podszyte. —

Dnia 26 Sierpnia 1860 r.

Ferdynand Kojsiewicz

30

N: 2.

15

Zbiór Wiadomości do opisu Sali Jagiellońskiej potrzebnych

Zgromadził i napisał.
Ferdynand Kojsiewicz
1866 r.

Zdarzenia ważniejsze umieszczone w Sali Jagiellońskiej.

1. Teologowie Akademii Krakows. na Soborach Konstancyjskim i Bazylejskim słynęli i po Teologach Rzymskich miejsce natychmiast zatrzymywali a od tego drugiego Soboru List z wielu miar pamiętny Akad. Krakows. odebrała r. 1444.

2. Dysputa z kilkunastami teologami Czeskiemi, Husa naukę utrzymującemi, umyślnie do Krakowa zesłanemi, w obecności Króla Władysława Jagiełły r. (1431) przez teologów Krakowskich, w języku polskim odprawiona.

3. Zatargi różne Królestwa z Zakonem Krzyżackim, przez delegowanych profesorów Akademii po kilkakroć oraz zgodzone.

4. Pretensye Książąt Mazowieckich i Króla Kazimierza do Księstwa Płockiego po Ziemowicie, bez następcy płci męzkiej zostawionego, przez prawo radców (Jurisconsultów) Akademii na sejm Piotrkowski wezwanych, na zawsze stanowczo rozstrzygnione r. 1462.

5. Hołd Książąt Pomorskich, a nie Margrabi Brandeburgskiemu, należący, lecz samemu Królowi Polskiemu uznany

uznany przez decyzyą Akademii, do rozstrzygnienia tego sporu wezwany r. 1469.

6. Kolonie Akademickie w Chełmnie, Poznaniu, Toruniu i t. d. przez szkołę główną Krakowską zaprowadzone i członkami z jej łona swego grona obsadzone.

7. do Koncylium Konstancyeńskiego r. 1414, na którym Huss i Hieronim Prażski, na spalenie skazanemi zostali, delegowanemi byli od Akademii i Króla Piotr Wawrzyński, Wilhelm Sulebry Teol. Doktorowie, Marcin Wincza z Kunkalina, Kan. Katedr. Krakows. Bakałarze Prawa Kanon. tudzież Paweł z Kalisza Sieniąt... — Nad bramą mieszkania ich wywieszony był herb biały, herb Orła Polskiego.

8) do Koncylium Bazyleańskiego r. 143.. Stanisław z Sobniowa, Jan z Inowrocławia, (przez nim ... od Sobore Bazylejskiego do Akademii pod r. 1444, gdzie go zwie swoim pisarzem) od Króla i Akademii obadwa wysłani dla odczytania Króla od potwarzy

spisywania

sprzyjania Kacerstwu czy Szyzmie, jakoby dla zjednania sobie tego narodu, przeciwko Krzyżakom i przez tychże i Zygmunta Cesarza przed Papieżem i Zborem na Władysława Króla szczującej.

9) Andrzej z Koskarna Rektor Akademii od Senatu i Króla w Warcie do Mistrza Krzyżackiego do układów wysłany.

10. Jakób Szadek z Janem Długoszem r. 1457. od Króla wysłani do traktowania o Zamek Malborski, w której to legacyi bardzo długiej, wiele bardzo pracy użyć musieli.

11. Sędziwy Czechel, Jan Dąbrówka, Mikołaj z Kalisza Jakób Szadek i Maciej Kacząż w sprawie Książęstwa Mazowieckiego rozjemcami 1462. r. Zawarcia pokoju byli i wiele się przyłożyli.

12. Dnia 3 Lipca 1464 w Toruniu na zjeździe dyplomatycznym do Zawarcia pokoju z Krzyżakami wyznaczeni byli z strony Królestwa Jan Dąbrówka, Jakób Szadek, Piotr Świdwski wymową się odznaczyli, Gdzie Szadek dokładną nauką praw

praw krajowych i niweczeniem wybiegów
przyzwoitych mocno się zalecił.
Ale pokój przez zabiegi Margrabiów
Brandeburskich i innych niemców
do skutku nie przyszedł.

13) Między Fryderykiem Margrabią
Brandeburskim a Henrykiem
Księciem Stolpeńskim, od którego
pierwszy domagał się złożenia
sobie hołdu, Henryk zaś nie
jemu lecz Królowi Polskiemu
hołd takowy należnym jedynie
być utrzymywał, spór do
akademii (ca stany) i przez nię
1489. rozstrzy-
ostatecznie i
gniony został.

---

wspomnienia drobniejsze

1.
Nad Miastem Kazimierzem.

In clytae Musarum domus hic
Academiae caepit.
Permissu Urbani surgere Pontificis.
Aemulas crescentem terras Craco-
via ~~[illegible]~~ cernens.
Interitu hasbreos, dat recipitque scholas

(Broscius)

2.

Nad Piaskiem w rogu prawym.

Herb Akademii, to jest: Biskup wprost siedzący trzymający Tarczę z Orłem Polskim. — Nad nim napis:

Religionis et Patriae Clypeus, Doctorum Sapientia.

3.

Nad delegacyą od Stanów w lewym rogu.

Herb Rektorski, dwa berła na krzyż złożone w środku od góry.

Pod nim napis.

Regum Felix, regi amat non opprimi.

Nad Oknami

I

Wizerunek w profilach złączonych Króla Stan. i Księcia Michała Prymasa brata Jego z napisem.

Universitas Studiorum feliciter reformata et in Principem Regni Schol. creata Anno 1778. —

Około wizerunku Króla Stan: Augusta

Stan. Aug. R. P.

Około Prymasa Mich. Poniat. A Pl.

II Wizerunek

II

Medalionki trzech nayznaczniejszych Artiktorów i Księga Konstytucyjna z napisem: Universitas Stud. Cracov. in congressu Viennensi 1814 in juribus suis firmatae, novisque aucta. Nad Księgę Konstytucyjnej artykuły XV i XVI tyczące się Akademii, większemi Ko[...]ilmi, są oznaczone.

III

Medalionek Króla Saskiego Fryderyka Augusta z napisem Univers. Stud. Cracoviensi post desertionem extraneorum renovata 1810.

Napisy nad Portretami.

1. Joan. Stagres in Rzeszów Coll. Jurid. Fundat. 1403.
2. Joann. Isnerus. Contub. Paup. Fundator.
3. Paulus Dotiga de Brudzewo. Nic. Copern. in Mathem. Magister.
4. Joan. Elgot Sch. C.C. Coll. Jurid. benefactor
5. Sendevoy Ozuchel de S. Corabit morum publicarum intrep. castigator.

6. Joan. —

6. Joan. Sacranus trium Regum Theol. machinat. Glinscii in Lith. eversor.
7. Joannes a Curiis Dantiscus. genio Poetico et multarum legation. clarus ob. 1548.
8. S. Joannes Cantius S. T. Dr.
9. Joannes de Glogovia Philosophus et Mathemathicus praestantissimus.
10. Albert Noviampianus. Joan. Sigism. Prin. Hungariae institutor.
11. Simon de Lowicz Medicus clarissimus.
12. Josephus Struthius Posn. Med. praestz Primus in Europa Artis Sphymicae Restaurator.
13. Georgius a Sanoka. Magni animi et ingenii vir. post Archiep. Leop.
14. Martinus de Olkusz Leone X. Pont. Callend. Rom. emendator 1527 Mathem. celeberrimus.
15. Bernardus Wapowski Hist. Patriae Script. et Math. Clariss. Nic. Copernici familiaris.
16. Benedictus Koźminski Bibliothecae pub. Benefactor
17. Mathias de Michovia Med. praest. Annal. Patriae Scriptor Anno 1506. Bibliotheque Univer.sit. Cracov. Restauratore.

Jacobus

17

18. Jacobus Slemberg Gieski Theologus ac Oratore clarissimus.
19. Gregorius Vigellantius de Sambor Poeta suavissimus.
20. Stan. Sokołowski Stephan. Bath. Theol.
21. Grzebski
22. Seb. Petrycy Med. praestant.
23. Innocen. Petrycy Historiographus Univers.
24. Gab. Władysławski Principis. Vlad. institutore Gymnasii Cracov. fundator.
25. Mart Radyminski Hist. Univers. Scriptore.

Notaty.

Na Koncyljum Konstancyeńskie wysłani byli 1414 Akademicy Piotr Rawicki Wilhelm Sulebrs Dokt. Teologii Mikołaj de Kozhalmi Marcin Kan. Krakow. Bakałaureus in jure canonico. Paweł z Kalisza Licencyat obojga Prawa. Nad mieszkaniem ich Laurżony był orzeł biały w koronie.

Mięsu

Miejsce mieli przed Teologami obok stołami
Sali tym sąsiadczy, Rękopis niemiecki
opisami tego Koncylium obejmujący.
na tym samym Koncylium Hus
i Hieronim z Pragi na spalenie
zostali skazanemi.
Jan z Rzeszowa 1404. pierwszym
był Kommissarzem Króla między
wysłaniami do Mistrza Krzyżackiego.
Tenże Mistrz uprosił go o założenie
Kolonii w Chełmnie, co też nastąpiło
r. 1405.

Obrazy Sali Jagiellońskiej wierszem
przez Pawła Czajkowskiego
opisane.

List
Józefa Sołtykowicza do Redaktora Pszczółki
dnia 16 Lutego 1821.
w Krakowie

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Racz Wan Dobrodziej w Piśmie swoim Peryodycznem dać łaskawie miejsca następującemu oświadczeniu mojemu, które dla ważnych powodów uczynić jestem zniewolony.

Ponieważ wielu osobom wiadomo jest, że ja dawałem do sali Jagiellońskiej wszystkie napisy łacińskie pod obrazami historycznemi wyrażającemi i po nad niemi dokoła tejże sali będące: i że oprócz tego do każdego obrazu, dla wiadomości Pana Szanownego naszego artysty Pana Michała Stachowicza, dany był przezemnie opis historyczny rzeczy które miał wystawiać, wraz z określeniem uporządkowania wchodzących weń ważniejszych przedmiotów, i ponieważ w języku ojczystym, są takowi którzy rozumieją jakobym ja do Numeru 33, 34. Pszczółki Krakowskiej

Krakowskiey opis Historyczny
teyże Sali miał podać. Winienem
przeto oświadczyć, iż w tym pomie
nionym opisie, żadnego nie miałem
uczestnictwa; i że tam nic nie
masz należącego do mnie, oprócz
napisów Łacińskich, którebym
był rad widział bez tak mnogich
i nieznośnych drukarskich
omyłek, do wiadomości publiczney
podane.

Łącząc do prośby moiey umieszcze
nie takowego moiego oświadczenia
wyraz prawdziwego poważania
i uszanowania WWMMPana
Dobrodzieja nayniższy sługa
(podpis) J. Sołtykiewicz

W skutek powyższey odezwy Redaktor
Pszczółki w Pismie swym № 47
d. 25 Listopada 1821 zamieścił
co następuje:

Na żądanie szanownego męża
uczonego Sołtykowicza Redakcya
oświadcza, że nie był wcale
Autorem

Autorem Opisu obrazów w Sali Jagiellońskiej, w Pszczółce Krakowskiej w Tomie 8. umieszczonego." Takie oświadczenie spowodowało Józefa Sołtykowicza do napisania następującej odezwy.

Do Redakcyi Gazety Krakowskiej.

Pod dniem 16 Listopada 1821. podałem do Redakcyi Pszczółki Krakowskiej żądanie o umieszczenie kilku wierszy z powodu Opisu Sali Jagiellońskiej w numerach 33 i 34 tejże Pszczółki umieszczonego. Kiedy jednakże w 47 Telegrafie pod dniem 25 Listopada 1821 w miejsce podanego przezemnie artykułu, wcale co innego znajduje się, co przez opuszczenie powodów odemnie wyrażonych, niezrozumiałem czyni zupełnie Publiczności ~~odrzeczenie~~ (odrzeczenie się o moje wspomnionego Opisu Sali Jagiellońskiej, osobliwie w tej nawet tej rzeczy) nadaje pozór. Nie śmiejąc przeto zatrudniać Redakcyi Pszczółki powtórną prośbą o umieszczenie w całości artykułu do niej pod dniem 16 Listopada podanego, upraszam o umieszczenie go przy Gazecie Krakowskiej dali, jako też następujący:

„Ponieważ wiele o sobie itd."

List
Xsa. Seb. Hr. Sierakowskiego R. A. K.
do Józefa Sołtykowicza. r. 1821.

Bezemnie, Stachowicza, i Wana Dobrodz.
nie może być nie dobrego w sali
Jagiellońskiej, a między nami bez
WPana Dobrodz. my dwa nie wiele
warci. Robota Stachowicza, do sie
znacznie się posuwa. Potrzebuje
teraz podpisów do tych które już
wymalował.

1. Pod obrazem gdzie 3 berła odbiera Rektor.
2. Gdzie Szwedzi zabierają, a bardziej rabują bibliotekę.
3. Pod widokiem miasta Kazimierza którędy z Krakowa, idzie z paradą z przeprowadzeniem Akademii do Krakowa. Widok ten Kazimierza wypadł w tłacie sali, w którym kolumny przedzielają go od miasta Krakowa. Jest tedy jeden obraz złamany a tłacie przedzielony w tymże kolumnami. podpisy tedy dwa wypadną.
4. Pod widokiem Mogiły Krakusa zkąd Astronom, czym Observacye Księdzyca.
Z temi podpisami jeszcze obrazy
pokończone

dokończone. Do widzenia ich Stachowicz
u W. Pana Dob. i mnie zaprasza w Czwartek.
Ja zaś mam honor upraszać we
Wtorek na obiad. Z wysokiem
poważaniem i szacunkiem zostaję.
(podpisano) Sierakowski.

Odpowiedź

na żądanie JW^o Xię. Sierakowskiego dana przez Xiędza Sołtykowicza, w objaśnieniu zdania: czem ma Urania w mieyscu popiersia Kopernika na monumencie projektowanym, a później istotnie w Kościele Akademickim S. Anny postawionym.

Kopernik otrzymał stopnie wszystkie w Akademii Krakowskiej roku 1495. a powracając z Rzymu, gdzie był publicznym Matematyki professorem przez Padwę r. 1504 wziął tamże stopień Doktora Medycyny. Więc miał prawo do Biretu. — Na cóż Mu go dopiero ma dawać Urania? — Jeżeliby zaś ubiratowanemu jeszcze miała Urania dać wieniec jaki z swej strony, tedy rozumiem że ten byłby nayprzyzwoitszy, gdyby się składał z 7^miu gwiazd reprezentujących

reprezentujących 7 planet, na ów czas
znanych. Ale że taki wieniec z
gwiazd jest właśna tej korona;
dębowe i choynowe wieńce lub palmy
wydawane niegdyś na igrzyskach
Istmickich, [illegible] popisującym
się i ubiegającym naukom, ale dla
Astronomów w szczególności nie było
żadnego osobnego wieńca. Apollo
ojciec wszystkich nauk nie
używa innego wieńca prócz laurca.
Ta więc aureola astronomiczna,
(którą przyznająca kanonizowałyby
Kopernika, na swego wybranego,
możeby mimo osobliwości jaką
nowość sprawia, nie była
śmieszną.

Uwaga

Tej propozycyi JW. JKs. Sierakowski
nie przyjął dla tego że korona
z gwiazd służy tylko Nayświętszej
Maryi Pannie; a lubo to prawda
że ta składa się z 12^tu gwiazd, i
tamta zaś od [illegible] następowana
Kopernikowi miałaby tylko 7 na
diademie ustanowionych;

wszelako radzono JWJKs. Sierakowskiemu, aby nie był jakoś okazyą do zgorszenia pospólstwu i dla tego tenże JWJKs. Sierakowski w ten sposób Monumentem uczcił Kopernika jak to obecnie w Kościele S. Anny widziemy. — Lecz ten pomnik jest bez smaku i niestratnie pomyślany. Urania wygląda jak baba z łóżka ~~poszła~~. — Lebeda Kopernika mały jakby poronionego podrzutka. — Napis niestosowny i bardzo dziwaczny. —

B J C

26